

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Навчально-науковий інститут психології
Кафедра кризової та клінічної психології
СИЛАБУС
навчальної дисципліни «Експериментальна психологія»

Кількість кредитів ЄКТС	8 кредитів ЄКТС
Період викладання	3, 4 семестр
Рівень вищої освіти	перший
Спеціальність	053 «Психологія»
Освітня програма	Кризова психологія
Викладач(і)	Васюк Катерина Миколаївна, к. психол.наук, доцент Мазай Лада Юріївна, PhD, ст.викладач
Профайл викладача(ів)	https://phil.donnu.edu.ua/vasyuk-kateryna-mykolayivna/
Доступ до матеріалів курсу	https://dnu.sharepoint.com/portals/
Контактна інформація	k.vasuk@donnu.edu.ua

Анотація

Сучасний світ висуває все більше вимог до фахівців, в тому числі з психології. Одним з ключових вмінь психолога є здатність організувати і провести експериментальне дослідження, яке дає змогу перевірити спірні питання психологічної науки і практики. Дисципліна **Експериментальна психологія** викладається відповідно до освітньої програми підготовки бакалавр галузі знань 05 Соціальні і поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» СО «Бакалавр» формує інтегральні, загальні і фахові компетентності та програмні результати навчання, якими оволодіють здобувачі.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» є формування на основі теоретичних знань з курсу умінь здійснювати психологічне дослідження, експериментального характеру з використанням додаткових методів дослідження.

Завданням вивчення дисципліни є:

Знати:

- історію розвитку експериментальної психології,
- особливості застосування методів наукових психологічних досліджень;
- правила побудови наукових експериментів;
- основні методи кількісної обробки даних.

Вміти:

- коректно будувати психологічне дослідження відповідно до структури;
- виділяти і контролювати незалежні, залежні і додаткові змінні;
- виділяти наукову проблему і формулювати гіпотезу дослідження;
- Здійснювати підбір методик та вибірки відповідно до гіпотези дослідження;
- обробляти і інтерпретувати отримані в експерименті дані.

Загальні компетентності (ЗК):

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- Навички міжособистісної взаємодії,
- Здатність працювати в команді.

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання (ПРН):

- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення професійних завдань.
- Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.
- Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
- Формулювати думку доступно, логічно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.
- Взаємодіяти, вступати в комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.
- Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Організація та оцінювання навчання визначена «Порядком оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса» та «Положенням про організацію освітньої діяльності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса». Форми поточних і підсумкових контролів – розв'язання тестів. За результатами роботи протягом семестру здобувачеві надається можливість отримати 100 балів сумарно за всі види навчальної діяльності.

Організація навчання за дисципліною відбувається в наступних форматах: 1) аудиторні заняття (лекції, практичні); 2) самостійна робота здобувача під керівництвом викладача. Аудиторні заняття реалізуються відповідно до наступного календарного плану викладання дисципліни, конкретні дати відповідають розкладу занять і графіку навчального процесу.

Календарний план викладання дисципліни ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Тиждень/ дата/ години	Тема	Форма проведення заняття	Завдання для практикумів і СРС	Термін виконання (дата і час)	Мак кількіст ь балів
Семестр I Модуль 1 (40 балів)					
1-й тиждень, 4 години	Предмет і завдання експериментальної психології. Історія становлення галузі.	Лекція 1. Практичне 1	Обговорення, опитування, дискусії: Виділення наукової проблеми із запиту Завдання для СРС 1. Самостійно визначити наукову проблему за запитом	1-й тиждень	5
2-й тиждень, 2 години	Види та етапи психологічних експериментальних досліджень. Постановка наукової проблеми	Лекція 2. Практичне 2	Семінар по історії галузі Завдання для СРС 2. Скласти хронологічну таблицю розвитку галузі	2-й тиждень	5
3-й тиждень, 4 години	Способи та принципи організації наукового експериментального дослідження	Лекція 3. Практичне 3.	Обговорення, опитування, дискусії: Складання алгоритму дослідження за темою Завдання для СРС 3. Визначити тему дослідження і об'єкт (5 тем)	3-й тиждень	5
4-й тиждень, 2 години	Об'єкт, предмет та гіпотеза наукового дослідження	Лекція 4. Практичне 4.	Обговорення, опитування, дискусії: Визначення об'єкту і предмету в темі Завдання для СРС 4. Визначити об'єкт і предмет за темою дослідження	4-й тиждень	5
5-й тиждень, 4 години	Правила формування вибірок	Лекція 5. Практичне 5	Обговорення, опитування, дискусії: Формування вибірок за темою Завдання для СРС 5. Визначити спосіб добору вибірки в	5-й тиждень	5

			авторефераті		
6-й тиждень, 2 години	Надійність експерименту	Лекція 6. Практичне 6	Обговорення, опитування, дискусії: Перевірка надійності методики шляхом кореляційного аналізу результатів з інтервалом в 2 тижні Завдання для СРС 6. Провести кореляцію на визначення надійності за методикою	6-й тиждень	5
7-й тиждень, 4 години	Валідність експерименту	Лекція 7. Практичне 7	Обговорення, опитування, дискусії: Перевірка валідності методики шляхом порівняння її з аналогічною методикою Завдання для СРС 7. Перевірити очевидну валідність методики	7-й тиждень	5
8-й тиждень, 2 години	Змінні та їх види	Лекція 8. Практичне 8	Обговорення, опитування, дискусії: Визначення змінних в реальних експериментах: аналіз відео експериментів. Завдання для СРС 8. Визначити типи НЗ і ЗЗ в авторефератах	8-й тиждень	5
Семестр I Модуль 2 (60 балів)					
9-й тиждень, 4 години	Види експериментальних планів. Істинні експериментальні плани	Лекція 9. Практичне 9	Обговорення, опитування, дискусії: Підбір прикладів тем на істинний план Завдання для СРС 9. Сформулювати тему дослідження, де можна використати істинний експериментальний план	9-й тиждень	5

			(гіпотетично)		
10-й тиждень, 2 години	Доекспериментальні та квазіекспериментальні плани. Факторні плани та плани ex-post-facto	Лекція 10. Практичне 10	Обговорення, опитування, дискусії: Визначення виду плану в експериментах за авторефератами досліджень або відео-презентаціями. Завдання для СРС 10. Визначити план і намалювати його схему за описом дослідження	10-й тиждень	5
11-й тиждень, 4 години	Специфіка крос-культурного дослідження. Психогенетичне експериментальне дослідження	Лекція 11. Практичне 11.	Обговорення, опитування, дискусії: 1. Приклади тем кроскультурних досліджень із баз даних дисертацій (10 тем). 2. Скласти план кроскультурного дослідження за темою. Завдання для СРС 11. Розробити план власного крос-культурного дослідження, сформулювати об'єкт, предмет, гіпотезу. Визначити тип плану.	11-й тиждень	5
12-й тиждень, 2 години	Особистість експериментатора та досліджуваних в експерименті	Лекція 12. Практичне 12	Обговорення, опитування, дискусії: Привести приклади впливу експериментатора на результат на основі реальних експериментів (відео або опис усно). Завдання для СРС 12. Визначити можливі експериментальні ефекти в реальних експериментах	12-й тиждень	5
13-й тиждень, 4 години	Експерименти в окремих галузях психології	Лекція 13. Практичне 13	Обговорення, опитування, дискусії: Приклади галузевих	13-й тиждень	5

			експериментів з банку дисертацій (5-7 тем). Завдання для СРС 13. Привести приклад експерименту в конкретній галузі		
14-й тиждень, 2 години 42 години	Соціальні ефекти, які впливають на результати експериментів	Лекція 14. Практичне 14	Обговорення, опитування, дискусії: Добірка описів експериментів і ефектів в них аналіз фільму «Я и другие» або інших відео класичних експериментів. Завдання для СРС знайти і презентувати навчальний фільм з експериментальної психології	14-й тиждень	5
		Модульна контрольна робота Залік		14-й тиждень заліковий період	30 100 балів
Семестр II Модуль 3 (18балів)					
1-й тиждень, 4 години	Психологічне вимірювання в експерименті	Практичне 1	Визначення способу вимірювання в темі дослідження на основі авторефератів.	1-й тиждень	2
2-й тиждень, 4 години	Види шкал в експерименті	Практичне 2 Лабораторне 1	Визначення видів шкал за темою реального дослідження.	2-й тиждень	4
3-й тиждень, 4 години	Програма практичної частини експериментального дослідження	Практичне 3	Складання програми власного експериментального дослідження: вступ і його основні компоненти.	3-й тиждень	2
4-й тиждень, 4 години	Представлення та інтерпретація даних	Практичне 4	Приклади представлення даних: 1.Скласти таблицю 2.Створити діаграму або графік	4-й тиждень	2
5-й тиждень, 4 години	Структура вступу в науковій роботі	Практичне 5	1.Оформлення вступу. Презентувати власний вступ, аргументувати вибір проблеми,	5-й тиждень	2

			2.Визначити тип гіпотези дослідження.		
6-й тиждень, 2 години	Теоретичний аналіз джерел	Практичне 6	1.Підбір джерел за темою дослідження з баз даних бібліотек. 2.Основи роботи з базами даних наукометричних журналів. Добірка статей за темою.	6-й тиждень	2
7-й тиждень, 6 годин	Теоретичний розділ	Практичне 7	1.Ознайомлення з алгоритмом формування розділу 1. 2.Оформлення теоретичного розділу на основі заготовлених чернеток.	7-й тиждень	2
8-й тиждень, 2 години	Структура висновків	Практичне 8	1.Оформлення висновків до розділу 1. 2. Презентація свого висновку.	8-й тиждень	2
Семестр II Модуль 4 (42балів)					
9-й тиждень, 4 години	Методологічне обґрунтування дослідження	Практичне 9	1.Виділення діагностичних критеріїв дослідження. 2.Складання таблиці для розділу 2.	9-й тиждень	2
10-й тиждень, 4 години	Структура експериментального розділу наукової роботи	Практичне 10 Лабораторне 2	1.Оформлення структури розділу 2.Добір методик дослідження 3.Презентація розділу 2 у групі.	10-й тиждень	4
11-й тиждень, 4 години	Первинна обробка даних	Практичне 11 Лабораторне 3	Вправи з обробки даних з використанням описової статистики. Завдання для СРС здійснити добір статистичних критеріїв до 5 тем дослідження	11-й тиждень	4
12-й тиждень, 4 години	Способи обрахування основних статистичних показників	Практичне 12 Лабораторне 4	Складання таблиці обрахування показників	12-й тиждень	4
13-й тиждень, 4 години	Схеми порівняння в експерименті	Практичне 13 Лабораторне 5	Приклади тем дисертаційних досліджень на схеми порівняння	13-й тиждень	4

14-й тиждень, 4 години	Узагальнення експериментальних результатів	Практичне 14 Лабораторне 6	1.Ознайомлення з алгоритмом узагальнення результатів дослідження. 2. Внесення даних в розділ 2 і їх первинна обробка	14-й тиждень	4
15-й тиждень, 4 години	Інтерпретація результатів	Практичне 15 Лабораторне 7	1.Ознайомлення з алгоритмом якісного аналізу результатів. 2.Оформлення інтерпретації кількісних показників і презентація їх у групі.	15-й тиждень	4
16-й тиждень, 4 години	Висновки	Практичне 16 Лабораторне 8	Оформлення висновків і презентація їх у групі	16-й тиждень	4
17-й тиждень, 4 години	Оформлення наукової роботи	Практичне 17	1.Ознайомлення з вимогами до оформлення наукового дослідження. 2. Перевірка оформлення власного дослідження.	17-й тиждень	2
18-й тиждень, 4 години	Презентація та захист наукової роботи	Практичне 18 Лабораторне 9	1.Ознайомлення з вимогами до оформлення презентації дослідження 2.Створення доповіді і презентації дослідження.	18-й тиждень	4
19-й тиждень		Модульна контрольна робота 2	Написання модульного контролю, підбиття підсумків роботи за рік.	19-й тиждень	6
54 години		ЕКЗАМЕН або творча робота		Екзаменаційний період	40
		Всього			100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Види робіт, що демонструють здобуті здобувачем вищої освіти результати навчання	Критерії оцінювання
Практичні заняття 1-14 I семестр	Максимальний бал – 5 балів. Ієрархія отримання балів передбачає 5 рівнів: Високий (5 балів): завдання виконано вірно, здобувач має уявлення про теоретичні аспекти теми, володіє матеріалом, проявляє особисту ініціативу, ставить питання. Виконав завдання для самостійної роботи і презентував його. Середній (4 бали) Працює активно, але завдання для самостійної роботи не виконав, або виконав частково. Особливої ініціативи не проявляє Достатній (3 бали). На практичному занятті активний, але самостійне завдання не виконав. Або виконав самостійне завдання, але на занятті не працює, не демонструє належного володіння матеріалом. Низький (2 бал): завдання виконано частково вірно, здобувач відповідає на питання, але ініціативу не проявляє. Самостійне завдання не виконане. Незадовільний (від 0 до 1 бала): завдання виконано невірно, здобувач не проявляє ініціативу, не відповідає на запитання.
Практичні заняття 1-18 II семестр	Максимальний бал – 2 бали. Ієрархія отримання балів передбачає три рівні: Високий (2 бали): завдання виконано вірно, здобувач має уявлення про теоретичні аспекти теми, володіє матеріалом, проявляє особисту ініціативу, ставить питання. Середній (1 бал): завдання виконано частково вірно, здобувач відповідає на питання, але ініціативу не проявляє. Низький (від 0 балів): завдання виконано невірно, здобувач не проявляє ініціативу, не відповідає на запитання.
Лабораторні заняття 1-9 II семестр	Максимальний бал – 2 бали. Ієрархія отримання балів передбачає три рівні: Високий (2 бали): завдання лабораторного заняття виконані в повному обсязі, здобувач вміє організувати лабораторне дослідження і робити висновки за результатами. Середній (1 бал): завдання лабораторного заняття виконані в повному обсязі, але здобувач відчуває певні труднощі в організації лабораторного дослідження, йому важко робити самостійні висновки. Низький (від 0 балів): завдання виконано невірно, здобувач не проявляє ініціативу, не відповідає на запитання.
Модульний контроль 1	Максимальна кількість балів – 30 балів 1 бал за кожну вірну відповідь (30 тестових завдань x 1 бал = 30 балів)
Модульний контроль 2	Максимальна кількість балів – 6 балів 0,5 балів за кожну вірну відповідь (12 тестових завдань x 0,5 балів = 6 балів)

Схема оцінювання результатів навчальних досягнень

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за бальною шкалою, що використовується в університеті	Оцінка за національною шкалою
A	100-90	5 (відмінно)
B	82-89	4 (добре)
C	75-81	4 (добре)
D	67-74	3 (задовільно)
E	60-66	3 (задовільно)
FX	0-59	2 (незадовільно)

Оцінка розраховується зі 100 балів, з них 100 балів складає поточний контроль у 3 семестрі. У 4 семестрі поточний контроль 60 балів і підсумковий 40 балів. Загальна кількість також 100 балів.

Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни проводиться в письмовій та усній формах на кожному практичному і лабораторному занятті у формі опитування, виконання самостійних, практичних, ситуаційних та тестових завдань, результатів наукових досліджень. Контроль самостійної роботи проводиться шляхом перевірки виконаних завдань. Модульний контроль здійснюється з метою перевірки рівня засвоєння теоретичного і практичного матеріалу змістових модулів та передбачає виконання здобувачами письмових тестових завдань для модульного контролю.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену або творчої роботи.

Приклади тестових питань для модульного контролю

1. Використання контрольної групи в експерименті відноситься до таких засобів контролю, як:
 - а) елімінація
 - б) балансування
 - в) котр-балансування
2. Приховування справжньої мети дослідження для запобігання викривлення результатів експерименту досліджуваними називається:
 - а) вуалізація
 - б) містифікація
 - в) типізація
3. Найменш активну позицію експериментатор займає в ролі:
 - а) експерта
 - б) спостерігача
 - в) помічника

Приклади завдань до практичних занять

Вправа 1

Визначити, який вид даних і вид шкал може бути у цих дослідженнях.

Механізми корекції емоційної напруженості в екстремальних умовах.

Перебіг сімейної кризи у молодого подружжя.

Мотивація педагога до підвищення кваліфікації.

Конструювання вербального образу як творчий процес.

Особливості розвитку підлітків при зміні навчального колективу (комплексне).

Детермінанти подолання особистісної тривожності у молодших школярів.
Індивідуально-психологічні особливості військових, які перебувають у стресовому стані.
Механізми саморегуляції жінок творчих професій.
Динаміка ціннісно-сислової сфери в період екзистенційної кризи.
Взаємозв'язок комунікативних і творчих компонентів в структурі самосвідомості особистості.

Приклад завдання для лабораторної роботи

Мета: сформувати вміння пошуку теоретичного матеріалу за темою експерименту.

Матеріали: ноутбук з виходом в Інтернет.

Хід роботи:

1. Ознайомитись з базами даних крупних бібліотек (бібліотека Вернадського, РГБ, електронні бібліотеки, бази даних авторефератів дисертацій. здійснити проблемний пошук по ключовому слову: "емоційні стани". в якості залікового завдання сформувати файл з назвами конкретних джерел (монографій, статей, авторефератів), які містять ключове слово у кількості не менше 20 за останні 5-7 років.

2. Ознайомитись із базами даних великих бібліотек за посиланнями: <http://nbuv.gov.ua/node/2116> або <http://olden.rsl.ru/ru/s97/s339/d1298/d12984106/>

Ознайомитись із вимогами до оформлення літератури у наукових роботах, які містяться в прикріпленому файлі. Оформити список посилань для курсової роботи згідно з сучасними вимогами.

Вимоги до виконання творчої роботи і критерії оцінювання

Творча робота полягає в написанні тез за результатами проведення власного експериментального дослідження і їх опублікування у збірнику праць, матеріалах конференцій тощо. Творча робота має відповідати наступним критеріям: обсяг до 5 сторінок, містить результати власного експериментального дослідження автора, має теоретичний аналіз останніх досліджень і публікацій за темою і відсоток плагіату менше 35%.

Критерії оцінювання творчої роботи:

Повнота розробки теоретичного блоку – 10 балів

Наявність експериментального дослідження – 10 балів

Адекватне використання статистичного критерію – 5 балів

Наявність якісної інтерпретації отриманих даних і висновків – 5 балів

Фактична публікація роботи – 10 балів.

У разі невиконання творчої роботи або отримання оцінки, яка не задовольняє здобувача, він має право здати екзамен.

Творча робота виконується протягом семестру і остаточний результат презентується на останньому занятті.

У разі незадовільної оцінки здобувач має право перездати підсумковий контроль і доопрацювати пропущені заняття у тижневий термін після офіційної дати екзамену.

Дотримання вимог академічної доброчесності

Відповідно до Закону України «Про освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових

(творчих) досягнень. Дотримання академічної доброчесності передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. Основні засади дотримання академічної доброчесності у Донецькому національному університеті імені Василя Стуса відображено за покликанням https://drive.google.com/drive/folders/1pbDJWc1Rgz0x-rwRTLeunp-_WuJ7i7Nv

4.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна

- 1.Бондарчук О.І. Експериментальна психологія: курс лекцій, Київ: МАУП, 2003. 120 с.
2. Васюк К.М. Експериментальна психологія: теоретичні та прикладні аспекти: навчальний посібник. Вінниця, 2020. 378 с.
3. Галян І.М., Галян О.І. Експериментальна психологія. Київ: Академія. 2012. 400 с.
4. Корнілова Т.В. Експериментальна психологія: підручник. Київ, 2014. 325 с.

Допоміжна

1. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях : навч. посіб.: Житомир: Вид-во ЖДУ, 2005. 94 с.
- 2.Кравчук С.Л. Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту: підручник. Київ, 2008. 287 с.
3. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія: підручник. Київ, 2019. 360 с.
4. Павлюк Т. М. Експериментальна психологія : методичні рекомендації до вивчення нормативної навчальної дисципліни (для студентів 053 «Психологія») Луцьк : СЛУ ім. Лесі Українки, 2020. 30 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Національна бібліотека України імені Вернадського
2. Психологічна бібліотека <https://bookap.info>
3. <http://www.gumer.info/bibliotek/Buks/Psihol>
4. <https://nypl.overdrive.com/search?query=Psychology>
5. Електронні репозитарії Донецького національного університету імені Василя Стуса. <http://rang.donnu.edu.ua/>

Викладач

Катерина ВАСЮК

В.о. завідувача кафедри
кризової та клінічної психології

Оксана СОЛОВЕЙ-ЛАГОДА

Гарант освітньої програми

Жанна СИДОРЕНКО

Керівник спеціальності

Вікторія ОВЕРЧУК

